

## Tu Sulat ni Santiago

<sup>1</sup> Gébwat ye ni Santiago a utusan na Diyos, sakay ta Panginoon Jesu Cristo. Saye i sulat kua du étan an a tolay na Diyos a mégiyan ta iba-iba a parti na munduae. Mékikumustaék dikam.

<sup>2</sup> A tétotop ko, i hatul kua dikam, éy dapat masaya kam éng te dumemét dikam a hirap.

<sup>3</sup> Dahilan éy tukoy moy dén a lalo a tumibay tu péniwala moy éng tiisén moy ta mahusay tu hirap moy.

<sup>4</sup> Kanya tiisén moy san tu hirap moy, monda maging mahusay tu péniwala moy ta Diyos, monda éwan kam kulang tu isip.

<sup>5</sup> Pero éng te esa dikam a éwan makapospos ta mahusay a gemtéen na, éng manalangin siya ta Diyos, éy atdinan na siya ta tama a isip na. Da i ugalias na Diyos éy mebait, sakay méngatéd siya.

<sup>6</sup> Pero éng manalangin kam ta Diyos, éy kailangan a mériwala kam a aguman na kam. Diyan kam méganganin diya. Dahilan tu méganganin, éy kapareho na tagmék ta diget a pasoli-soli, éng mabati na i pahés.

<sup>7</sup> I Diyos, éy éwan na atdinan a talaga i kona sa a tolay a méganganin diya,

<sup>8</sup> da éwan siya mégkatiwala ta Diyos, éng éwan, pasoli-soli san tu isip na.

*Du Mayaman Sakay Du Mahirap*

<sup>9</sup> Nadid, du kaguman tam a mahirap, éy dapat masaya side, da mahal side na Diyos.

<sup>10</sup> Sakay du kaguman tam a mayaman, éy dapat masaya be side éng maging mababa side. Dahilan du mayaman a tolay, éy malipas san side a koman i bulaklak

<sup>11</sup> bagay mabati na tu pasi na bilag. Da késikat na bilag a mepasi, éy malanés i bulaklak a hanggan mate. Pati tu kemahal de, éy maibut be. Nadid, kona be sa i mayaman a tolay, a mate be side a ginanan de tu kayamanan de.

### *Anya I Mangtokso Ta Tolay*

#### Ta Ipagkasala Na?

<sup>12</sup> Masuwerte ngani i tolay éng éwan na ibutan tu péniwala na ta Diyos, éng dumemét diya i hirap na. Da kélipas na péngpuhuba na Diyos diya, éy atdinan na siya ta gantimpala na a nipangako na a para du tolay a mégmahal diya--buhay a éwan tu katapsan.

<sup>13</sup> Nadid, éng mabati na tolay a te méngtokso diya ta ipagkasala na, éy diyan siya mégkagi a “Tinoksoék na Diyos.” Ewan! Da éwan méngtokso i Diyos ta tolay, éy éwan be tu makapagtokso ta Diyos ta ipagkasala na.

<sup>14</sup> Eng'wan, tu gustu na tolay a medukés, éy saya i méngtoksoa dide ta ipagkasala de.

<sup>15</sup> Nadid, tu gustu na tolay a medukés, éy tulos na a mangatéd dide ta ipagkasala de. Ey nadid tu ginimet de a kasalanan, bagay meadu dén, éy siya dén ya i mamakatea dide.

<sup>16</sup> Kanya, a tétoptop ko, diyan kam magkamali ta éya.

**17** Tandaan moy ye: i étanan a dumédemét dikitam a mahusay, éy Diyos i méngatéda dide. Siya i naglalanga du medemlag ta langet. Ey side a medemlag ta langet, éy mabagu, da éng mensan éy mehina tu demlag de. Pero i Diyos, éy éwan mébagu, maski nikésiya.

**18** Sakay ginimet kitam na Diyos a anak na, da saya i kaluuben naa. Ginimet na ya to pégpaliwanag na dikitam ta tunay a baheta. Ginimet na ya da gustu na éy mataas kitam du iba a linalang na a tolay.

### *Sugsugén Moy I Kagi Na Diyos*

**19** Nadid, a tétotop ko, tandaan moy ye: maigi pa éy sipagen moy a mégbati ta kagi na Diyos. Pero diyan kam méseplot a mékgagi, at sakay mégingél.

**20** Dahilan éng meingél i tolay, éy éwan de masugsug i kaluuben na Diyos dide.

**21** Kanya ibutan moy i étanan a ugali moy a medukés. Magpasakup kam ta Diyos ta mahusay, a tanggapén moy i kagi na a nipaliwanag na dén ta isip moya. Da saya i méngatéda dikam ta kaligtasan moy.

**22** Pero éng isip moy a tama dén tu gimet moy éng baten moy san tu kagi na, éy magkamali kam! Kailangan sundin moy be.

**23** Dahilan, tu mégbati san ta kagi na Diyos, sakay éwan na sundin, éy mali siya! Mara kuman siya i esa a tolay a entan na tu mudet na ta salaming.

**24** Pero kéhektat na éy kaleksapan na agad tu mudet na.

**25** Pero i utus na Diyos éy tama, a maari a mégpalya ta tolay. Kanya éng sugsugén moy ina ta

mahigpit, a éwan moy kaleksapan, éy atdinan kam na Diyos ta suwerte moy ta maski anya a gemtéen moy.

<sup>26</sup> Anya, makay sakali éy te tolay sina dikam a isip na éy mékidiyos ta mahusay? Pero tandaan moy, éng éwan na matipid tu dila na a mégkagi, éy éwan tu pasa tu pékidiyos na.

<sup>27</sup> I tunay a mékidiyos éy tu mégalaga ta ulila sakay ta bilo a bébe ta hirap de. Sakay éwan siya umaheg ta ugali ta mundua a medukés. Saya i tunay a mékidiyos ta mata Nama tam.

## 2

### *Diyan Moy Apién I Tolay*

<sup>1</sup> Nadid, sikam a tétop ko, éng méniwala kam a talaga ta Panginoon tam a Jesu Cristo, éy bakit du mayaman san i iyégalang moy, sakay apién moy du pobre?

<sup>2-3</sup> Halimbawa, te lélake a mayaman a somdép ta pégmentingan moy a te badu a memahal, sakay te sangkalan a gintu. Ey igalang moy siya, a pégnudén moy ta bangko a mahusay. Mamaya-maya éy te somdép kan be a lélake a pobre, a medukés i badu na, sakay pégnudén moy san siya ta luta.

<sup>4</sup> Eng kona sa éy anya? Ewan beman ya katunayan a te isip kam a medukés? Da akala moy éy mahusay du mayaman, pero du pobre éy apién moy san.

<sup>5</sup> Tandaan moy ya, a tétop ko; du pobre a tolay ta mundua, éy side ya di pinilia na Diyos a méniwala diya ta mahusay. Side ya di pinili naa a

te sakup ta kaharian na, da saya i pangako na a gantimpala na du mégmahal diya.

<sup>6</sup> Pero sikam, bakit apién moy du pobre? Ti ésiya i méngdayaa dikam? Ti ésiya i méngidimandaa dikam, éng éwan du mayaman?

<sup>7</sup> Side ngani i méngpintasa ta memahal a ngahen ni Jesus a te sakup dikitam.

<sup>8</sup> Nadid, tama ngani tu gimet moy éng sundin moy a talaga tu mahalaga a utus na Diyos a édse ta kasulatan na, a i kagi naa, éy “Mahalén mo tu kapareho mo a kona ta pégmahal mo ta bégi mo.”

<sup>9</sup> Kanya éng igalang moy du mayaman, sakay apién moy du pobre, éy te kasalanan kam ayun ta utus na Diyos; dapat kam a parusaan.

<sup>10</sup> Mara, éng sundin na maski ti ésiya i étanan a iba a utus na Diyos, pero nilabag na tu isesa san, éy ibilang na Diyos a nilabag na dén i buu a utus na.

<sup>11</sup> Da kinagi na Diyos, a “Diyan ka mengibébi éy ta méngilélake.” Sakay utus na be a esa, éy “Diyan ka mémuno.” Nadid, maski éwan ka méngibébi, éng mamuno ka éy nilabag mo i buu a utus na Diyos.

<sup>12</sup> Kanya mangilag kam ta gimet moy sakay ta pékgagi moy, dahilan éy hukumén kam ayun ta utus a magpalaya ta tolay.

<sup>13</sup> Sakay i Diyos éy éwan siya tu kagbi éng hukumén na i tolay a éwan makapospos a méngagbi. Pero i mekagbi éy éwan dapat a umanteng ta oras na péghukum.

*I Katunayan Na Péniwala*  
Moy Ey Tu Gimet Moy

**14** A tétopok ko, anya wade i pékinabanga na tolay éng kagi na a méniwala siya ta Diyos, pero éwan na be mapatunayan tu gimet na a mahusay? Meligtaś wade siya ta kona sa a péniwala? Ewan.

**15** Mara, éng te kaguman kam a mahirap, a éwan side tu badu sakay kanén.

**16** Eng mara, péglakadén moy side a kagi moy, a “Kagbian kam maka na Diyos, a paketan na kam ta badu moy éy ta kanén moy.” Nadid, anya i kabuluhan na éya a kinagi moy éng éwan moy side atdinan ta kailangan de?

**17** Eng kona san sa tu péniwala moy, a éwan tu kahalo a gimet a mahusay, éy éwan dén tu pasa tu péniwala moy.

**18** Makay te mékipégsuway, a kagi na, “Eng méniwala san i tolay, éy tanggapén siya na Diyos.” Pero i sengbet kua ta éya, éy importante be a gemtén na tolay i mahusay. Da éng éwan moy gemtén i mahusay éy ahe i katunayan moy a méniwala kam a talaga? Kanya éng gemtén tam i mahusay éy meta du tolay a méniwala kitam ni Cristo a talaga.

**19** Ataay, isip mo meligtaś ka da méniwala ka a isesa i Diyos? Ewan! Da pati du dimonyo éy méniwala ta éya, sakay side éy méganteng a tahod!

**20** Dikél i kamalian na tolay, éng isip na hustu dén tu péniwala na, éng éwan na be gemtén i mahusay. Entan moy

**21** tu apo tam a Abraham. Tinanggap siya na Diyos dahil to gimet na a mahusay. Da sinunud na i Diyos, a talaga na a iatéd diya tu anak na a ti Isak to pégatangan.

<sup>22</sup> Entan moy: tu péniwala na éy te halu a gimet a mahusay. Tu ginimet na, éy saya i nagpatibaya to péniwala na.

<sup>23</sup> Kanya katutuhanan tu kagi to kasulatan, a kagi na a “Kanya tinanggap na Diyos ti Abraham éy dahil to péniwala na diya.” Sakay dinulaw de ti Abraham a kadimoy na Diyos.

<sup>24</sup> Ewan moy meta? Kanya tinanggap na Diyos i tolay éy dahil to gimet na a mahusay; éwan dahil ta péniwala na san.

<sup>25</sup> Kona be sa tu medukés a bébe, a ti Rahab-tinanggap be siya na Diyos dahil to gimet na a mahusay. Da pinatulos na i éduwa a Judeo a mégsubuk to banuwan na. Sakay pinadiman na be side to iba a dilan, monda éwan side madikép.

<sup>26</sup> Tu bégi a éwan tu espiritu, éy pate dén. Ey kona be sa i péniwala mo; éng éwan meagum i gimet a mahusay, éy éwan be tu pasa.

### 3

#### *Tu Halimbawa Ta Dila*

<sup>1</sup> A tétotop ko, diyan moy pilítén a meadu dikam i magtoldu. Da tukoy moy, sikame a mégtoldu, éy lalo a mahigpit i parusa me éng mégtoldu kame ta mali.

<sup>2</sup> Medalas kitam a étanan a mégkamali. I tolay a éwan mégkamali ta kagi na a maski nikésiya, éy siya i mahusay a tolay. Siya i maari a mangtipid ta sarili na.

<sup>3</sup> Eng mara tu kabayo, bagay binukaduan tam i labi naa, éy maari tam siya mapasuku, a paangen tam ta maski ahe i gustu tam.

<sup>4</sup> Ey kona be sa tu paraw. Maski dikél siya, maski itoglad na mesibét a pahés, éy maari tu timonel a péglakadén na ta maski ahe i gustu na, dahil to timon a kétihék.

<sup>5</sup> Ey kona be sa i dila na tolay, da maski kétihék be, éy mesibét be a kapareho na kétihék a bukadu sakay kétihék a timon. Ey dikél be i tarabaho na.

Mara i dila, éy kapareho no kétihék a dingat na apoy a makatutod ta dikél a talon.

<sup>6</sup> I dila na tolay, éy koman i apoy, da makagimet ta medukés. I kégébwatana na medukés ta mundua, éy tu dila. Siya i mégpadukés ta étanan a bégi tam. Siya i ménglokua dikitam ta étanan a buhay tam. Ey tu gimet na dila a medukés, éy gébwat ni Satanás.

<sup>7</sup> Maari i tolay a mégpamo ta maski anya a kalase a hayup. Pati i manok, sakay ulag, sakay ikan, éy nasupil na tolay.

<sup>8</sup> Pero éwan masupil na tolay i dila. Medukés i dila, a éwan mo madaig. Putat ina ta kamandag a makate, da makasaket éng mékgagi.

<sup>9</sup> Saya i gamit tama a mégpuri ta Panginoon tam a Ama tam. Ey siya be ya i gamit tama a mégbauy ta tolay a linalang na Diyos a kapareho na.

<sup>10</sup> Bakit lumwas ta esa a labi i mahusay a kagi éy ta medukés a kagi? A tétop ko, éwan maka maari a mégkuna kitam sa.

<sup>11</sup> Bakit, te mahusay a dinom sakay te medukés be a dinom a lumwas ta esa a bukal? Ewan!

<sup>12</sup> Mara tu abukadu, éwan makapagbunga ta bayabas. Sakay tu lanot éy éwan makapagbunga ta abukadu. Ey kona be sa i diget--éwan ka sa makasagéb ta mahusay a dinom. Ey kona maka

be sa dikitam: mahusay maka san i kagin tama,  
a éwan tu halo a medukés.

*Ugali Na Tolay a Te Talinung*  
a Gébwat Ta Diyos

<sup>13</sup> Nadid, éng te tolay dikam a matalinung, a maari a magtoldu, éy maigi éng palagi a mahusay i ugali na. Maigi be éng mebait siya, da saya i katunayan na a matalinung a talaga.

<sup>14</sup> Pero éng ménaghili kam du kapareho moy, a gustu moy a sikam i mataasa dide, éy medukés. Mara, éng te esa dikam a kona sa, éy diyan siya mégpalalo a matalinung, da mebuli ya.

<sup>15</sup> I éya a kalase na katalinung, éy éwan gébwat ta Diyos, éng éwan, gébwat san ta ugali ta mundua sakay ta isip na tolay, sakay du dimonyo.

<sup>16</sup> Tandaan moy, maski ta ahe, éng te tolay a ménaghili, a gustu de a maging mataas du kapareho de, éy te ligalig ta éya dide, sakay te gimet sa a medukés.

<sup>17</sup> Pero tu tolay a te talinung a gébwat ta Diyos éy mahusay siya. I ugalia na éya éy mebait sakay kagbian na du kapareho na, a tulungan na side. Ewan siya mégbagu-bagu tu isip, sakay éwan be siya mégwari-wari.

<sup>18</sup> Nadid, side a tiwasay, a mégpayo side du kapareho de, éy pagemté de side ta mahusay.

## 4

*Diyan Moy Sugsugén I Ugali Ta Mundua*

<sup>1</sup> Anya wade i sapula na pinéglébugen moya? Ewan beman gébwat ta hilig na bégi moy a medukés. Saya i mangligalig ta isip moya.

<sup>2</sup> Te gustu kam a alapén, pero éwan moy maalap. Kanya magayak kam a mamuno. Gustu moy i koo na iba, sakay éng éwan kam makaalap, éy mékelbug kam. Ewan moy maalap i gustu moy, da éwan moy agidén ta Diyos.

<sup>3</sup> Sakay tu agidén moy ta Diyos, éy éwan na iatéd, da medukés i hangad moya. Gustu moy san para ta kalayaan moy.

<sup>4</sup> Ayhay, sikam a pinabayán moy tu péniwala moy ta Diyos! Ewan moy beman tukoy a du ménugsug ta ugali a medukés ta mundua, éy maging kontara side na Diyos? Entan moy, maski ti ésiya a te gustu ta ugali ta mundua, éy kalaban na Diyos.

<sup>5</sup> Bakit, akala moy wade éy éwan importante tu kasulatan na Diyos? I kagi naa éy Tu Espiritu a niatéd na Diyos dikitam, éy sala na a mahal tam i kontara ta Diyos.

<sup>6</sup> Pero tulungan kitam na Diyos ta mahusay. Da kagi no kasulatan, a “Kontara na Diyos du palalo, pero tumulung siya du mababa.”

<sup>7</sup> Kanya i maigia dikam, éy ipasakup kam ta Diyos. Labanan moy ti Satanás, éy ginanan na kam a talaga.

<sup>8</sup> Umadene kam ta Diyos, éy umadene be siya dikam. Sikam a makasalanán, éy linisan moy i ugali moy. Sikam a mégsalawahan san ta péniwala moy, éy patibayén moy i isip moy.

<sup>9</sup> Sakay magsisi kam a pagsangitan moy tu kasalanán moy. Diyan kam masaya a méngnihit ta kasalanán moy.

<sup>10</sup> Sakay magpababa kam ta Diyos, éy itaas na kam.

### *Diyan Kam Mégpintas*

<sup>11</sup> A tétotop ko, diyan kam mégpintas ta kakaguman moy. I mégpintas ta kaguman na, éy idelan na be i utus na Diyos. Nadid, éng idelan moy i utus na Diyos, éy talaga a éwan moy sundin.

<sup>12</sup> Bakit isip moy maari kam a mégkagi a te kasalanan du kaguman moy? Ewan ya tama. Diyos i nagimita ta utus na. Siya san i maaria a magpintas ta tolay. Tandaan moy, siya san i maari a mangiligtas ta tolay. Sakay siya be san i maari a manghukum ta tolay.

<sup>13</sup> Nadid, batenék moy, sikam a mégkagi, a “Maglakad kame ta gabia ta iba a banuwan, a magnigosiyo kame sa ta esa a taon, a monda mag-ing mayaman kame.”

<sup>14</sup> Bakit mégisip kam ta kona sa, pero éwan moy isipén i Diyos? Entan moy, éwan tam tukoy i manyaria dikitam ta gabia, da koman i kuném i buhay tam, a matunaw agad.

<sup>15</sup> Ewan! I maigi a kagi moy, éy “Eng kaluuben na Panginoon, éy mabuhay kame, sakay itulos me tu gayak me a gemtén.”

<sup>16</sup> Pero sikam, éng mégpalalo kam ta gayak moy a gemtén, éy magkamali kam ta dikél.

<sup>17</sup> Tandaan moy ye: éng tukoy na maski ti ésiya i tama a gemtén na, sakay éwan na tulos a gemten, éy te kasalanan siya.

<sup>1</sup> Nadid, sikam a mayaman, tandaan moy i kagin kuae. Magsisi kam a magsanget kam ta dikél, da te dumemét dikam a hirap a talaga!

<sup>2</sup> Neta na Diyos a éwan tu pasa tu kayamanan moy. Sakay tu meadu a damit moy, éy kutamén dén.

<sup>3</sup> Sakay tu kuhata moy a niimbak moy, éy pinikas dén. Sakay tu pikas na, éy saya i tandaan na kasalanan moy. Saya i katunayana a medémot kam. Isip moy wade éy tu niimbak moy a para ta esa a panahun, éy kuhata. Pero éwan! Eng éwan, i niimbak moy a éya, éy parusa moy a apoy!

<sup>4</sup> Enta' moy, neta dén na Diyos a te liso ta bile moy tu suweldu du dinaya moy a tarabahador moy. Sakay nabati dén na Mataas a Diyos i sanget dia.

<sup>5-6</sup> Pinarusaan moy be du éwan tu kasalanan, sakay pinabunu moy side. Ey éwan side linumban dikam. Pero sikam, éy melagin san i buhay moy, a meadu i kalayaan moy. Pero éwan moy alélahanén i péghukum na Diyos dikam. Kapareho kam no baka a pinatabi a éwan na tukoy éng adene dén siya a bunon.

### *Magtiyaga Kam a Maguhay*

Ta Kédemét Na Panginoon

<sup>7</sup> Nadid, sikam a tétop ko, magtiyaga kam pa a hanggan ta kédemét na Panginoon. Mara, entan moy tu méneubigan, mégtiyaga san siya a hanggan éwan maluto tu pahay na. Sakay maguhay be siya ta panahun na uden, monda makataluk.

**8** Ey nadid sikam, éy dapat kam be a magtiyaga. Patibayén moy i isip moy, da adene dén i kédemét na Panginoon.

**9** Diyan kam négpipintas, a tétop ko, monda éwan kam hukumén na Diyos. Da adene dén i péghukum na Diyos ta tolay.

**10** Tandaan moy du purupeta to éya a inutusan na Diyos. Basta tiniis de san tu kahirapan de. Ey sé' maka ya i ahigén moy.

**11** Kagi tam a masuwerte du mégtiyaga, sakay mégtiis. Nabaheta moy dén ti Hob, tungkul to pégtiis na. To kélipas no hirap na, éy ginimet siya na Panginoon a mahusay. Saya i katunayan a mebait i Panginoon, a méngagbi ta tolay.

**12** Nadid, a tétop ko, i mahalaga a utus ko dikam nadid, éy diyan kam ménumpa bagay mangako kam ta tolay. Diyan moy kagin a i sistigu na kagi moy éy luta éy ta langet. Diyan moy isumpa a maski anya i sistigu na kagi moy. Eng éwan, i maigia, éy umo kam san dén, o dikaya éwanén moy san dén, monda éwan kam parusaan na Diyos.

### *Hatul a Tungkul Ta Panalangin*

**13** Nadid, éng te esa dikam a te hirap, éy dapat manalangin siya. Eng te esa dikam a masaya, éy dapat magkanta siya ta kanta a puri ta Diyos.

**14** Eng te esa dikam a te saket éy dapat pauwet na du tagapamahala a matétanda ta simbaan moy, monda ipanalangin de siya. Sakay kuluan de ta langis, a dulawan de i ngahen na Panginoon.

**15** Ey du manalangin, éng umasa side ta Diyos, éy maghusay tu te saket. Pahusayén na Panginoon

a talaga. Sakay éng te kasalanan siya a dati, éy pagpasensiyaan siya na Diyos ta éya.

<sup>16</sup> Kanya i maigia dikam, éy ipagtapat moy du kaguman moy i kasalanan moy. Sakay ipanalan-gin moy be i bawat esa, monda magamot kam éng te saket kam. Da entan moy, i panalangin na mahusay a tolay, éy dikél i kabuluhan na.

<sup>17</sup> Mara ti Elias to araw: kapareho tam san siya a tolay, pero to pénalangin na a éwan umuden, éy étélo a taon éy ta kalahati a éwan tu uden!

<sup>18</sup> Nadid, to pénalangin na a huway, éy naguden man dén, a nagbunga man dén i halaman na tolay.

<sup>19</sup> A tétop ko, éng mara te esa dikam a umadeyo ta tunay a péniwala tam, éy maigi éng mapasoli siya no esa a kaguman na.

<sup>20</sup> Tandaan moy, éng mapasoli moy tu kaguman moy a te kasalanan, éy meligtas moy tu kaliduwa na ta parusa na Diyos. Sakay pati, éy pagpasen-siyaan na Diyos i kasalanan na a meadu. Ewan dén. Santiago.

## **Bigu a tipan: I mahusay a baheta para ta panahun tam**

### **New Testament in Agta, Casiguran Dumagat**

copyright © 1979 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Casiguran Dumagat Agta (Agta, Casiguran Dumagat)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

### **Copyright Information**

© 1979, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

### **The New Testament**

in Agta, Casiguran Dumagat

**© 1979, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files

dated 29 Jan 2022

b43dfa9a-c520-5c01-b2d7-a8bd603586eb